

REWITALIZACJA TERENÓW ZIELENI WĄBRZEŻNA SZANSĄ NA POPRAWĘ JAKOŚCI PRZESTRZENI PUBLICZNEJ MAŁEGO MIASTA

REVITALIZATION OF GREEN AREAS WĄBRZEŻNO OPPORTUNITY TO IMPROVE THE QUALITY OF THE PUBLIC SPACE OF THE SMALL CITY

Iga Grzeńskow
mgr

Politechnika Warszawska
Wydział Architektury
Katedra Projektowania Urbanistycznego i Krajobrazu Wiejskiego

STRESZCZENIE

Wąbrzeźno, jako reprezentatywne małe miasto w województwie kujawsko-pomorskim, jest ośrodkiem o ciekawych walorach dziejowych i przyrodniczych. Ocena i analiza istniejącego założenia parkowego w Wąbrzeźnie może posłużyć do określenia wpływu kompozycji przestrzennej zieleni na jakość struktury miejskiej. Prześledzenie działań rewitalizacyjnych w tym zakresie, jak i planów na przyszłość powinno skłaniać do szerszego przeanalizowania możliwości i wypracowania nowej jakości przestrzeni publicznej małego miasta.

Słowa kluczowe: tereny zieleni, przestrzeń publiczna, małe miasto, rewitalizacja.

ABSTRACT

Wąbrzeźno, as a representative of a small town in the kujavian-pomeranian it is the center of interesting historical and natural values. Evaluation and analysis of the existing of the park in Wąbrzeźno can be used to determine the effect of spatial composition of green on the quality of the urban structure. Tracing revitalization activities in this area and plans for the future in the present study, should lead to a wider study the possibility and opportunity to develop a new quality of the public space of a small town.

Key words: green areas, public spaces, small town, revitalization.

1. WPROWADZENIE

Kontekst historii we współczesnym środowisku zamieszkania jest ważny nie tylko ze względu na swą atrakcyjność, ale także ze względu na istotny udział w kształtowaniu kultury miejsca. We współczesnych tendencjach dotyczących kreowania przestrzeni miejskiej zwraca się uwagę na konieczność podtrzymywania wszystkich elementów przestrzennych, które odnoszą się do historii [1, s. 103].

W obszarze tych działań mieści się również rewitalizacja przyrody, jako istotnego elementu współtworzącego indywidualny krajobraz miejski, wraz z ochroną tej przyrody i podkreśleniem jej walorów.

Na obecnym etapie transformacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej szczególnie małe miasta, powinny poszukiwać nowych dróg rozwoju, eksponując własną historię i tradycję, aby znaleźć możliwości odrodzenia i zatrzymania procesów degradacyjnych.

Rewitalizacja małych miast w zakresie architektoniczno-urbanistycznym, połączona z rewitalizacją przyrodniczą, która powinna być elementem integrującym przestrzeń, stwarza szansę na przywrócenie ład estetycznego oraz nadanie im indywidualnego charakteru wynikającego z przeszłości. Jest to też szansa na przygotowanie nowych obszarów – tworzących przyjazne i interesujące środowisko dla mieszkańców i turystów.

Poprawa jakości przestrzeni publicznych jest najbardziej efektywną strategią rewitalizacji miejskich. [5, s. 57].

Aby prześledzić to zagadnienie w małych miastach, wybrano do analizy Wąbrzeźno i obszar parku miejskiego wokół Góry Zamkowej. Stanowi on przykład terenu zieleni publicznej o ciekawej spuściźnie historycznej i przyrodniczej, słabo powiązanego z miastem, o niewykorzystanym potencjale miejsca, jego walorów i tradycji. Przykład historii, stanu aktualnego, planów i prognoz rewitalizacji Góry Zamkowej w Wąbrzeźnie może skłonić do szerszej refleksji na temat problemów zagrożeń i szans rozwoju małego miasta, przywracania mu historycznych terenów i wyznaczania właściwego miejsca w krajobrazie kulturowym miasta.

W celu określenia jakości przestrzeni publicznych Wąbrzeźna przeprowadzono badania środowiskowe wśród mieszkańców, analizy urbanistyczno-przyrodnicze oraz analizę dokumentów planistycznych opracowanych dla miasta. Wyniki wywiadów miały uściślić potrzeby i wymagania obywateli, a analizy wskazać zmieniające się powiązanie parku z miastem w układzie historycznym po współczesność i plany zawarte w programie rewitalizacji.

2. UWARUNKOWANIA URBANISTYCZNO-PRZYRODNICZE

Miasto położone jest we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego na Pojezierzu Chełmińskim¹ Z prowadzonych badań wynika, że zostało założone na prawie chełmińskim, prawa miejskie otrzymało około 1246 r. Pod względem administracyjnym od XIII w. stanowiło własność biskupów chełmińskich, dla których wybudowano na wzgórzu, nad brzegiem jeziora, zamek biskupi². Korzystne położenie komunikacyjne na przecięciu

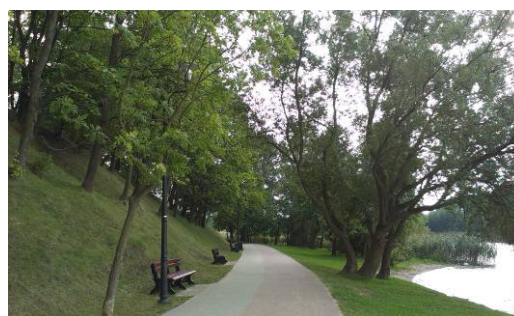
¹ Krajobraz został ukształtowany w trakcie ostatniego zlodowacenia. Wąbrzeźno ulokowano na morenie dennej falistej, pagórkach moreny czołowej oraz w rynn timerzkiej. Obszar pozbawiony jest zwartych kompleksów leśnych i tworzy typowy obraz terenów użytkowanych rolniczo. Wyraźnym walorem przyrodniczym wzbogacającym krajobraz są trzy jeziora otaczające teren objęty opracowaniem: od zachodu Zamkowe i Frydek, od wschodu Sitno [zob. 7].

² Zamek wraz z kaplicą był jednym z najpiękniejszych w ziemi chełmińskiej. Składał się z dwu części, z zamku głównego i tzw. przedzimu, czyli wielkich zabudowań gospodarczych. Stanowiły one czworobok o szerokości 65 m i długości 117 m. Otoczony był murami o wysokości 8 m. W każdym narożniku ulokowano obronne baszty. Od strony północnej znajdowała się wielka brama wjazdowa. Mieściły się tu spichlerze, szopy, stajnie, wozownie oraz składy broni i amunicji. Główny zamek, o wymiarach 40x50 m, zbudowany był na osobnym wzgórzu

szlaków z Mazowsza nad bałtyckie porty oraz z ziemi chełmińskiej do ziemi lubawskiej zapewniało rozwój gospodarczy i przestrzenny miasta.

Nowemu ośrodkowi miejskiemu nadano owalny kształt, wytyczając rynek i lokując w jego południowo-zachodniej części murowany, gotycki kościół parafialny. Charakter pierwotnej zabudowy miasta nie jest znany, przypuszcza się, iż dominowały w niej niewielkie parterowe domy z suszonej gliny lub drewna, czasem na podmurówce kamiennej, kryte strzechą. Wąbrzeźno posiadało także ratusz, zniszczony w XV w., a następnie odbudowany. Miasto otaczały niezachowane do dziś mury miejskie, po których pozostałością jest dawna nazwa ulicy Matejki – Podmurna. Pożar w 1466 r. zniszczył miasto, powodując zatarcie pierwotnego układu urbanistycznego. Kolejne ogromne straty materialne i zniszczenie wielu zabudowań spowodowały dwa kolejne pożary, z 1700 i 1792 r. oraz wcześniejsze najazdy szwedzkie.

Ostatni pożar sprawił, iż postanowiono zmienić dotychczasowe założenie urbanistyczne tak, aby umożliwić ponowny rozwój miasta. Wytyczono ulice, opierając się na regularnym prostokątnym założeniu z rynkiem pośrodku. Przesunięto jednocześnie całość – względem dotychczasowego centrum – w kierunku południowo-wschodnim. Prostokątne parcele, skupione wokół prostokątnego rynku, były stopniowo zabudowywane, głównie partelowymi domami. W 1845 r. przystąpiono do brukowania rynku i głównych ulic, włączając je w powstające na trasie dawnych szlaków komunikacyjnych szosy łączące Wąbrzeźno z Chełmem, Chełmżą, Radzyniem i Brodnicą. Przełom XIX i XX w. zaowocował wzrostem inwestycji budowlanych na terenie Wąbrzeźna. W obrębie rynku stopniowo rozbierano domy parterowe, zastępując je dwu- lub trzykondygnacyjnymi kamienicami – eklektycznymi bądź zdobionymi secesyjnymi detalami. Powstało wiele gmachów użyteczności publicznej: sąd obwodowy, ratusz, siedziba powiatu, szkoła, poczta. W mieście działały dwa hotele, synagoga, szpital miejski, apteka i rzeźnia miejska, wytwórnia wódek, browar, drukarnia. Rozwój miasta został zablokowany przez wybuch pierwszej wojny światowej i trudności gospodarcze w okresie międzywojennym. Aby stworzyć miejsce wypoczynku dla mieszkańców miasta, z rąk prywatnych wykupiono Górę Zamkową, gdzie założono park miejski, przedłużono też promenadę spacerową wzdłuż jeziora Frydek i zadrzewiono wolne skwery miejskie.

Ryc. 1. Teren plaży miejskiej, przechodzący w promenadę spacerową nad brzegiem Jeziora Zamkowego. Źródło: fot. autorka.

Fig. 1. Area beach town, passing the promenade on the shores of Lake Castle. Source: photography by author.

Współcześnie można znaleźć zabytki świadczące o bogatej przeszłości miasta. Wśród nich są: ruiny zamku biskupów chełmińskich, kościół parafialny pw. św. Apostołów Szy-

graniczącym z jeziorem. Z zamku do zabudowań prowadził most zwodzony nad fosą, która po obu końcach łączyła się z jeziorem tak, iż całe wzgórze było otoczone wodą. Przez cieśninę jeziorną poprowadzono drogę, która łączyła się z traktem radzyńskim. Zamek został zniszczony w trakcie najazdów szwedzkich w latach 1655–1660. Resztki cegieł z ruin użyto do budowy dróg oraz okolicznych domów. Zburzenie zamku przyczyniło się do upadku Wąbrzeźna [zob. 6].

mona i Judy Tadeusza, dawny kościół ewangelicki, obecnie kościół rzymskokatolicki pw. Matki Boskiej Królowej Polski, budynek sądu grodzkiego wraz z willą sądową i ogrodem oraz liczne kamienice [7, s. 8–10].

Ryc. 2. Brak wypracowanej głównej strefy wejściowej do parku miejskiego. Źródło: fot. autorka.
Fig. 2. None developed the main entrance area to the city park. Source: photography by author.

Ryc. 3. Najstarsza część parku, silnie zdegradowana. Źródło: fot. autorka.
Fig. 3. The oldest part of the park, heavily degraded. Source: photography by author.

Ryc. 4. Elementy zdewastowane małej architektury. Źródło: fot. autorka.
Fig. 4. Elements devastated landscape architecture. Source: photography by author.

3. UWARUNKOWANIA PLANISTYCZNE

W ostatnim 25-leciu w Wąbrzeźnie wykonano szereg opracowań studialnych, w tym *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Wąbrzeźno* [3] w 2004 roku, *Localny program rewitalizacji dla miasta Wąbrzeźno na lata 2009–2015* [2] w 2009 roku, *Strategię rozwoju miasta Wąbrzeźno na lata 2011–2030* [7], których celem było przywrócenie ładu przestrzennego w mieście. Na podstawie wymienionych dokumentów, projektu modernizacji parku miejskiego i badań własnych autorki zostanie przedstawiony wpływ rewitalizacji na strukturę przestrzenną miasta.

W opracowanym w 2009 r. *Lokalnym programie rewitalizacji dla miasta Wąbrzeźno na lata 2009–2015* [2] wskazano na widoczne niedoinwestowanie w zagospodarowanie terenów zieleni. Wyznaczono strefę ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego, która objęła tereny naturalne i krajobrazu komponowanego integralnie związanego z zespołem historycznym tworzącym kompozycję przestrzenną o wysokich walorach kulturowo-krajobrazowych. Jednak ostatecznie efektem programu nie była rewitalizacja parku miejskiego, ale głównego placu im. Jana Pawła II.

W kolejnych latach przygotowano *Strategię rozwoju miasta Wąbrzeźno na lata 2011–2030* [7]. Zwrócono w niej uwagę, po raz kolejny, na wysokie walory przyrodnicze i kulturowe miasta, dzięki czemu możliwy będzie rozwój gospodarczy tego regionu. Przeprowadzona przez autorów opracowania analiza SWOT potencjału i barier rozwojowych wykazała, że mocną stroną było opracowanie koncepcji zagospodarowania Góry Zamkowej, stwarzającej szansę rozwoju terenów rekreacyjnych z istniejącą bazą obiektów zabytkowych i bogatym dziedzictwem kulturowym.

Park miejski na Górze Zamkowej, utworzony w latach 30. XX w., obecnie podlega ochronie jako obiekt o wartości kulturowej, przyrodniczej, ekologicznej i dużych walorach krajobrazowych. Ochroną objęto wszystkie elementy struktury przestrzennej, tj. kompozycję, drzewostan, układ drożny, wody, historyczne zabudowania i małą architekturę (ogrodzenia, schody i inne). Obowiązuje zakaz parcelacji, a rewaloryzacja parku powinna być wykonana na podstawie specjalistycznej dokumentacji projektowej, akceptowanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Park jest położony w zachodniej części miasta, niecały kilometr od rynku, z którym połączony jest ul. Kasztanową i Łabędzią. Swoim zasięgiem obejmuje teren Góry Zamkowej, obszar dawnego przedzamcza, podzamcza, fosy oraz wytyczonej współcześnie plaży.

Zieleń miejska zajmuje łącznie 31 ha, z czego tereny parkowe 8 ha. Tereny te obejmują:

- promenadę nad jeziorem Frydek, dzięki której możliwe jest podziwianie panoramy miasta, będącej przedłużeniem na południe terenów parku miejskiego;
- założenie parkowe przy ul. Wolności położone na południe od Góry Zamkowej;
- zieleń przy ul. Chełmińskiej.

Pozostałe obszary to tereny ogrodów działkowych usytuowane na zachód od parku oraz nad jeziorem Sitno.

Przez lata zaniedbań park i jego najbliższe otoczenie utraciły swoje funkcje: reprezentacyjną, wypoczynkową i rekreacyjną, stając się obszarem zdegradowanym wymagającym rewitalizacji.

W 2013 r. opracowano na zlecenie władz miasta projekt zagospodarowania terenu podzamcza. Obszar ujęty w opracowaniu zajmuje około 6,5 ha i obejmuje:

- ruiny zamku biskupów chełmińskich wraz z parkiem miejskim na historycznej górze zamku niskiego;
- amfiteatr, w skład którego wchodzi scena oraz lokal gastronomiczny;
- plażę wraz z kąpieliskiem;
- budynki wypożyczalni sprzętu wodnego;
- tereny tzw. Malty, gdzie znajduje się pozostałość boiska, z którego obecnie korzystają objazdowe cyrki i lunaparki;
- niezagospodarowane obszary dawnych sadów i ogrodów za zabudowaniami domów jednorodzinnych.

Każda z powyższych lokalizacji ma odmienną funkcję, różni się stanem technicznym, a także topografią miejsca i roślinnością.

Według założeń projektowych przywrócone zostaną utracone funkcje tego obszaru, wydzielone zostaną strefa rekreacji oraz strefy: parkowa, historyczną z ruinami zamku i wodna. Projekt wykorzysta i wyeksponuje istniejące walory topografii terenu oraz roślin-

ność. Określono, że wprowadzana nowa mała architektura powinna być „wyjątkowa”, ale jednocześnie też wytrzymała, ma podkreślać wyjątkowość miejsca i pomóc zorganizować przestrzeń. Nowe oświetlenie i monitoring powinny zminimalizować występujący wandalizm. Projekt przewiduje powstanie nowych ścieżek, odnowę już istniejących, urozmaiconych o elementy małej architektury – ławki, kosze na śmieci, elementy fit-parku oraz latarnie i monitoring.

4. WYNIKI BADAŃ I WNIOSKI

Wąbrzeźno, jedno z najstarszych miast Pomorza, przez opracowanie wielu dokumentów studialnych dotyczących zagospodarowania przestrzennego i poprawy warunków środowiska przyrodniczego, podjęło próbę przywrócenia ładu przestrzennego i wprowadzania zasad rozwoju zrównoważonego. *Lokalny program rewitalizacji miasta* [2] oraz uzyskane fundusze europejskie pozwoliły odnowić rynek wraz z otaczającymi ulicami, tworząc nową reprezentacyjną przestrzeń, która stała się miejscem spotkań mieszkańców, centrum lokalizacji usług i wydarzeń kulturalnych. Natomiast działania władz lokalnych dotyczące parku miejskiego, położonego na terenie o wybitnych walorach przyrodniczych i historycznych, miały doprowadzić do powstania kolejnego obszaru podnoszącego jakość życia mieszkańców. Na potrzebę rewitalizacji tego terenu wskazały także wyniki wywiadów przeprowadzonych wśród mieszkańców. W ich trakcie ocenie poddano wszystkie tereny zieleni, w tym parki, zieleńce, skwery, promenady, zieleń towarzyszącą obiektom publicznym, wskazując na ich zaniedbanie oraz ogólny negatywny odbiór. Główne uwagi krytyczne dotyczyły złego stanu technicznego elementów małej architektury, braku wyraźnie określonych funkcji dostosowanych do różnych form aktywności i wieku, brak poczucia bezpieczeństwa. Za zły stan zieleni pytani obwiniali mieszkańców, dobrze oceniając działania podejmowane przez władze lokalne.

Zaproponowany projekt rewitalizacji Góry Zamkowej skłania jednak do niejednoznacznych ocen i wniosków. Wydzielenie stref aktywnej rekreacji, parku, ruin zamku, plaży stanowi jego niezaprzeczalną zaletę. Jednakże powstaje pytanie, czy zaproponowane rozwiązania funkcjonalne są na tyle interesujące, aby przywrócić klimat miejsca i podnieść jego atrakcyjność w oczach mieszkańców, jak i turystów. Założenie projektowe nie uwzględnia przede wszystkim powiązania przestrzennego parku z miastem. Zaproponowany układ urbanistyczny dotyczy jedynie terenu opracowania i nie zawiera kontekstu, który połączyłby ten teren z historyczną, zabytkową, ale również i centralną częścią miasta. Może to wpływać na ograniczenie dostępności do tego obszaru. Mimo wprowadzania wielu rozwiązań formalnych w projekcie brak wyraźnej idei, wizji i propozycji, które nadałyby temu obszarowi charakter indywidualny, ale wyraźnie połączony z tradycją miasta.

Rewitalizacja parku powinna być pretekstem m.in. do wprowadzania elementów sztuki w przestrzeń urbanistyczną oraz zastosowania nowoczesnych rozwiązań z zakresu architektury krajobrazu. Zbyt standardowe rozwiązania nie tworzą unikalnego krajobrazu. Lokalne elementy korespondujące z historyczną skalą i zasadami planistycznymi, wprowadziłyby nową jakość przestrzenną.

Mimo powyższych zastrzeżeń działania na rzecz przywrócenia zdegradowanego obszaru miastu należy ocenić pozytywnie, ponieważ wpłyną one korzystnie na jego wizerunek i jakość życia mieszkańców.

Należy mieć nadzieję, że ochrona i planowanie wszystkich głównych elementów przyrody i związanego z nią dziedzictwa kulturowego przyczynią się do rewitalizacji przestrzennej Wąbrzeźna i podniesienia jakości terenów publicznych.

Ryc. 5. Projekt zagospodarowania Góry Zamkowej opracowany na zlecenie władz lokalnych miasta Wąbrzeźno. Źródło: opracowanie własne na podstawie [4]

Fig. 5. Developed at the request of local authorities Wąbrzeźno Castle Mountain development project. Source: own study based on [4]

Ryc. 6. Niewyeksponowane ruiny zamku biskupiego, położone na szczycie Góry Zamkowej, stanowiące najciekawszy zabytek miasta. Źródło: fot. autorka.

Fig. 6. Underexposed Episcopal castle ruins, situated on the top of the Castle Hill, which are the most interesting monument of the city. Source: photography by author.

REVITALIZATION OF GREEN AREAS WABRZEZNO OPPORTUNITY TO DETERMINE THE QUALITY OF THE PUBLIC SPACE OF THE SMALL CITY

1. INTRODUCTION

Context history in the modern living environment is important not only because of his attractiveness, but also because of the important part in shaping the culture of the place. In the modern trends in the creation of urban space draws attention to the need to support all spatial elements that relate to the story [1, p. 103].

In the area of these activities is also a revitalization of nature, as an essential element of setting up the individual urban landscape with emphasis on protection and its assets.

Especially small town at the present stage of social transformation, economic, spatial, should seek new ways of development by exposing its own history and traditions, to find opportunities of rebirth and stop degradation processes.

Revitalization of small towns in the area of architectural-urban revitalization combined with environment, which should be part of integrating space, creates an opportunity to restore their aesthetic order and their individual character arising out of the past and develop new areas of creating a friendly environment for residents, as well as places of interest for tourists.

Improving the quality of public space is the most effective strategy for urban revitalization [5, p. 57].

To investigate this issue in small towns chosen for analysis Wabrzezno the city park and the area around the Castle Hill. It is an example of public green area with interesting historical and natural heritage, weakly associated with the city, with untapped potential of the place, its values and traditions. Example history, current state, plans and forecasts revitalization Castle Hill in Wabrzezno may lead to a broader reflection on the problems of risks and opportunities for development of a small town, restoring the historical sites and determining the appropriate place in the cultural landscape of the city.

In order to determine the quality of public spaces Wabrzezno environmental studies were conducted among residents, the analysis of urban and natural, and analysis of planning documents developed for the city. The results of the interviews were to clarify the needs and requirements of the people, and the analyzes indicate the changing relationship with the city park system history to the present day and the plans included in the program of revitalization.

2. DETERMINANTS OF URBAN AND NATURAL PLANNING

The city is located in the eastern part of the Kuyavian-Pomeranian Lake District Chelminski³. Wabrzezno established at chelmno law, according to research received city rights around the year 1246 in terms of administration of the thirteenth century was owned by the bishops of Chelmno, for which it was built on a hill above the lake, the castle bishops⁴. The preferred location for transport at the crossroads of Mazovia over the Baltic ports and Culmland Earth Lubawska ensured economic growth and spatial city.

³ The landscape was shaped during the last ice age. Wąbrzeźno was located on the bottom corrugated moraine, end moraine hills and in the gutter wąbrzeski. The area is devoid of dense forests and creates the typical image of land used for agriculture. A clear advantage of enriching the natural landscape are three lakes around the area covered by the development: from the west and Frydek Castle, east Sitno [see 7:].

⁴ Castle with a chapel was one of the most beautiful Culmland. It consisted of two parts, the main castle and the large buildings. They constituted a square with a width of 65 meters and 117 meters in length. It was surrounded by walls with a height of 8 meters. In every corner of the defensive towers were located. On the

New to the establishment urban, was given an oval shape, paving the market and investing in the south-western part of the brick, gothic parish church. Character of the original building of the city is not known, it is believed that prevailed in the small one-storey houses with dried clay or wood, sometimes on the foundation stone, thatched roofs. Wabrzezno had the town hall, destroyed in the fifteenth century, and then rebuilt. The city was surrounded, not preserved to this day, city walls, after which the remnant is the former name of the street Matejko – Podmurna. A fire in 1466 destroyed the city, causing blurring of the original urban layout. Another huge material losses and the destruction of many buildings caused two more fires of 1700 and 1792 years and previous Swedish invasion.

The last fire caused that decided to change the existing urban layout to allow further development of the city. A re-delineation of the streets, relying on regular rectangular assumption of the middle market. Moved at the same time a whole – with respect to the existing center – in the south-east. Rectangular plots, centered around a rectangular market was gradually built over mainly storey houses. In 1845 they started to pave the market and main streets, including them in emerging from the old highway routes connecting Wabrzezno of Chelmno, Chelmza, Radzyn and Brodnica. The turn of the century resulted in an increase in construction projects in Wabrzezno. Within the market gradually demolished bungalows, replacing them with two or three-storey or eclectic houses decorated with art nouveau details. There are many public buildings: the court circuit, city hall, the county seat, school, post office. In the city there were two hotels, a synagogue, a city hospital, pharmacy and the city slaughterhouse, vodka label, brewery, printing. Development of the city was blocked by the outbreak of World War I and the economic difficulties in the interwar period. To create a place of recreation for the inhabitants of the city, was purchased from private hands the Castle Hill, where he founded the city park along with the extension of the promenade along the lake Frydek and urban forestation of free squares.

Nowadays, you can find monuments showing the rich past of the city. Among them are the ruins of the castle of the bishops of Chelmno, the parish church. St.. Apostles Simon and Jude Thaddeus, a former evangelical church, now Roman-Catholic Church. Our Lady Queen of Polish, borough courthouse with judicial villa with garden and numerous houses [7, p. 8–10].

3. PLANNING CONSIDERATIONS

In the last quarter of the Wabrzezno, a series of studies of study, including the local development plan in 2004, the local revitalization program in 2009, the city's development strategy, whose aim was to restore the spatial order in the city. On the basis of these documents, the project to modernize the city park and the author's own research, will be presented to the impact of regeneration on the spatial structure of the city.

In developed in 2009, local revitalization program document for 2009–2015 indicated the apparent under-investment in the development of green areas. Designated conservation protection zone of the cultural landscape, which includes the grounds of natural and landscape compose a integrally associated with the band forming the historical spatial composition in high value cultural landscape. But in the end result of the program was not a revitalization of the city park and the main square. Pope John Paul II.

north side there was a big gate. It housed the barns, sheds, stables, coach houses and caches of weapons and ammunition. The main lock with dimensions of 40x50 meters was built on a separate hill bordering the lake. From the castle buildings led to the drawbridge over the moat, which was connected at both ends of the lake, so that the whole hill was surrounded by water. Through the strait Jeziorna led the way, which was combined as the Treaty Radzyn. The castle was destroyed during the Swedish invasion in the years 1655–1660. The remnants of bricks from the ruins were used to build roads and surrounding houses. The demolition of the castle led to the collapse of Wabrzezno [see: 6].

In subsequent years, the city prepared a development strategy for the years 2011–2030 drew attention, once again, the high natural and cultural values of the city, it will allow the economic development of the region. Carried out by the authors develop a SWOT analysis of the potential and barriers to development showed that the strength was to develop a concept for development of the Castle Hill seeing this opportunity to develop recreational areas with an existing database of historical buildings and rich cultural heritage.

City park on Castle Hill, created in the 30s of the twentieth century, now is protected as an object of cultural value, natural, organic and high landscape values. Protection extended to all elements of the spatial structure. Protection included compositional stand, system way, water, historic buildings and landscape architecture (fences, stairs, etc.). Spaces non-parceling, and restoration of the park can be made on the basis of specialist design documentation, acceptable to the Regional Conservator. The park is located in the western part of the city, less than a kilometer from the square, which is connected to the street Kasztanowa and Labeledzia. Its range covers the area of Castle Hill, the area of the former ward, lower castle, moat, and demarcated the beach today. Green city occupies a total of 31 hectares, of which 8 hectares of parkland and include:

- the lakeside promenade Frydek, through which possible to admire the panorama of the city, being an extension south park urban areas;
- assumption park street Wolnosci south of the Castle Hill;
- green square at. Chelmińska.

Other areas are areas allotments located west of the park and the lake Sitno.

Over the years of neglect the park and its immediate surroundings have lost their functions: representational area and recreational area becoming degraded requiring revitalization.

In 2013, developed at the request of the authorities of the city land development project Podzamcza. The area covered by the development takes approx. 6.5 hectares, consists of:

- the ruins of the castle of the bishops of Chelmno, along with Park city at the top of the castle historic low;
- amphitheater, which includes the scene and catering service;
- beach with swimming;
- building water sport equipment rental;
- the so-called land. "Malta", which is the residue field, currently enjoyed by the Disco circuses and amusement parks;
- undeveloped areas of old orchards and gardens for single-family buildings.

Each of these locations has a different function, different technical condition, as well as the topography of the site and vegetation.

According to the design assumptions will be restored the lost functions of this area will be dedicated recreation area, park area, a historic castle ruins and water. The project will use existing values and visibility to the topography and vegetation. It was determined that introduced the new small architecture should be "unique", but at the same time also durable. New lighting and monitoring should minimize vandalism occurring. Small architecture is to emphasize the uniqueness of the place and help you organize the space. The space, which will give the choice, through clearly defined pathways, which was already a wandering stroller will see the target. The project envisages the creation of new paths, restoration of existing, varied with landscaping elements benches, litter bins, the elements fit-park and lanterns and monitoring.

4. RESULTS AND CONCLUSIONS

Wąbrzeźno, one of the oldest cities in Pomerania, through the development of a number of documents relating to zoning of study and improve the conditions of the natural environment has attempted to restore the spatial order and implementation of the principles of sustainable development. Thanks A Local Revitalization Program and obtained funds renovated town square and the surrounding streets, creating a new representational space, which has become a meeting place for residents, downtown location services and cultural events. And the activities of local authorities taken against the municipal park located on the site of outstanding natural beauty and history have produced another area of enhancing quality of life. The need for revitalization of the area indicated the results of the interviews with the locals. In its course, evaluated all green spaces, including parks, lawns, squares, promenades, green objects associated public to indicate their negligence and the overall negative reception. The main criticisms concerned the poor technical condition of small architectural elements, the lack of clearly defined functions to suit different forms of activity and age, lack of a sense of security. Too bad condition greenery asked residents blamed citizens, well assessing the actions taken by the local authorities.

The proposed revitalization of the Castle Hill leads to ambiguous, however, evaluations and conclusions. Separation zones of active recreation, park, castle ruins, the beach is its undeniable advantage. However, the question arises whether the proposed functional solutions are interesting enough to restore the atmosphere of the place and make it more attractive in the eyes of locals as well as tourists. Its design does not take into account the spatial relationships primarily with the city park. The proposed system applies only to urban land development and contains no context, which would connect the area with historic, historical but also a central part of the city. This can be limiting accessibility to the area. Despite the introduction of a number of formal solutions in the project lack of clear ideas, visions and proposals, which would give this area an individual, but clearly connected with the tradition of the city, character.

Revitalization of the park should be pretext, among others, to introduce elements of art in urban space and the use of modern solutions in the field of landscape architecture. Too standard solutions do not form a unique landscape. Local historical elements corresponding to the scale and the principles of planning, would introduce a new spatial quality.

Despite these reservations action to restore degraded area of the city, should be viewed positively, as they will affect positively the image and quality of life.

It is hoped that the protection and planning of all the major elements of nature and the associated cultural heritage, will contribute to the revitalization of spatial Wąbrzeźno and improve the quality of public spaces.

BIBLIOGRAPHY

- [1] Kobylarczyk J., Związek między historią a nowoczesnością w kształtowaniu współczesnego wizerunku małego miasta, w: *Miasto w kulturze*, red. Trocka-Leszczyńska E., Przesmycka E., Wrocław, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej 2012, s. 103.
- [2] *Lokalny program rewitalizacji dla miasta Wąbrzeźno na lata 2009–2015*, Uchwała nr XXXII/217/09/ Rady Miejskiej w Wąbrzeźnie z dnia 17 czerwca 2009.
- [3] *Miejscowy Plan zagospodarowania przestrzennego miasta Wąbrzeźno*, opracował Zespół Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa w Warszawie, Uchwała nr XXI/133/2004 Rady Miejskiej w Wąbrzeźnie z dnia 24 czerwca 2004 roku.
- [4] *Opis techniczny do projektu zagospodarowania terenu Podzamcza w Wąbrzeźnie*, opracowanie arch. Karolina Paluszyńska, www.wabrzezno.com, (daty dostępu: 22.08.2014)
- [5] Przesmycka E., Rewitalizacja przyrodnicza miast – kontynuacja czy dyskontynuacja, PAN, Oddział w Lublinie, *Teka Komitetu Architektury i Urbanistyki*, Studia Krajobrazu, 2005, s. 57.

- [6] Stańczewski J., *Zamek biskupi w Wąbrzeźnie*, www.wabrzezno.org, (data dostępu 22.08.2014).
- [7] Strategia rozwoju miasta Wąbrzeźno na lata 2011–2030 Wąbrzeźno,

O AUTORZE

Absolwentka geografii. Studentka studiów doktoranckich na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Zainteresowania badawcze z dziedziny architektury i urbanistyki, architektury krajobrazu, potwierdzone udziałem w konferencjach naukowych i publikacjami z tego zakresu.

AUTHOR'S NOTE

A graduate geography. PhD student of Warsaw University of Technology, Faculty of Architecture. Research interests are in the field of architecture and urban planning, landscape architecture, confirmed participation in scientific conferences and publications in this field.

Kontakt | Contact: igagrzeskow@poczta.onet.pl